

42
68

Terror uten nåde

43
68

Nynazistene som har herjet dagens Tyskland er kalt «det brune RAF». For 35 år siden rystet Røde Armé Fraksjon verden med sine brutale terrorhandlinger.

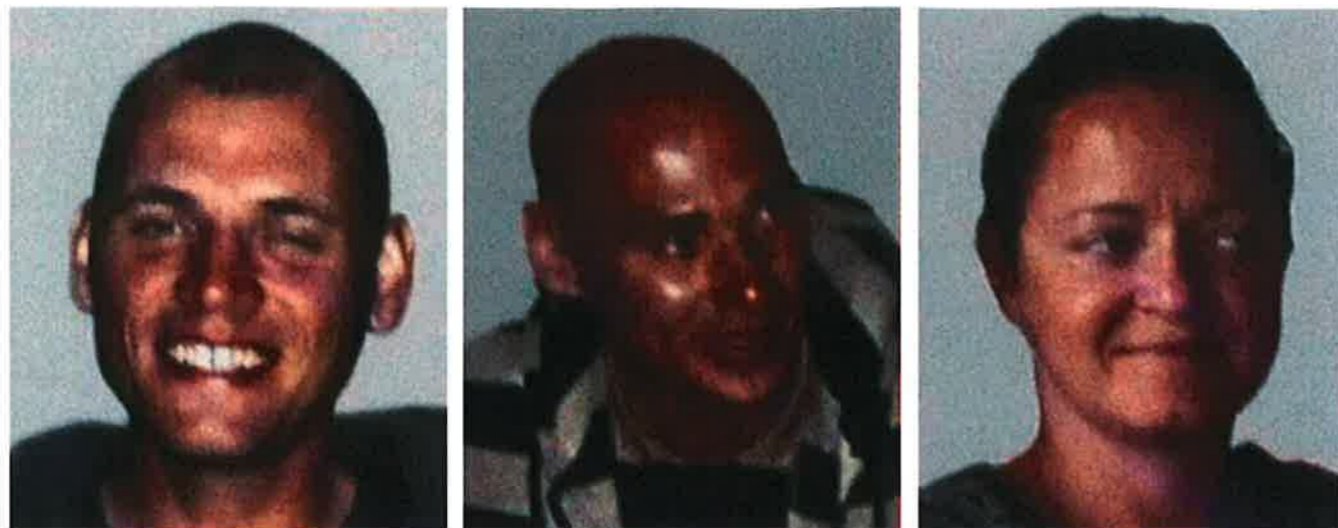

FOTO: WINFRIED ROTHERMEL/AP PHOTO/DAFD

HØYRETTERROR: Uwe Böhnhardt (t.v.), Uwe Mundlos og Beate Zschäpe i Den nasjonalsosialistiske undergrunn (NSU) mistenkes for å stå bak ni drap på innvandrere og ett politidrap mellom 2000 og 2006. Mundlos og Böhnhardt begikk selvmord 4. november i fjor mens Beate Z. ble pågrepet av politiet.

FOTO: SCHIBSTED FORLAG

FOTO: SCHIBSTED FORLAG

VENSTRETTERROR: Andreas Baader og den tidligere journalisten Ulrike Meinhof var frontfigurer i RAF, som sto bak en rekke drap og terroraksjoner på 1970-tallet. De voldelige aksjonene fortsatte etter de begikk selvmord og helt frem til Murens fall i 1989.

Terrorcellen som de siste ti årene har herjet Tyskland, nynazistene Uwe Böhnhardt, Uwe Mundlos og Beate Zschäpe, er blitt kalt «Det brune RAF».

Likevel er det mye som skiller denne gruppen fra 1970-tallets venstreterrorister. Vår tids høyreekstreme drepte innvandrere og sørget for at ingen visste hvem som sto bak. RAF drepte samfunnstopper og konfronterte åpenlyst regjeringen. Men slutten, med de bitre selvmordene, ligner.

SKJULESTEDET. - Der sitter han, sier politisjef Rolf Breithaupt til sin kone da de kjører forbi høyhuset i Zum Renngraben 8 i Erftstadt, 20 km utenfor Köln.

Den lokale politisjefen er sikker på at han og hans folk har funnet løsningen på spørsmålet hele den vestlige verden har vært opptatt av siden kidnappingen: Hvor holder Baader-Meinhof-banden sitt gissel?

Noen dager tidligere - 5. september 1977 - har terroristene kidnappet en av Vest-Tysklands fremste næringslivsledere, arbeidsgiverpresidenten

NY BOK

Røde Armé Fraksjon var grunnlagt av Andreas Baader og Ulrike Meinhof og terroriserte Vest-Tyskland i 20 år.

TEKST:
LARS KLUGE

Hanns Martin Schleyer. Målet er å få frigitt de av terrorbandens ledere som sitter - under det som skulle vært den strengeste bevoktning - i Stammheim-fengselet i Stuttgart. En intens dragkamp pågår mellom terroristene og forbundskansler Helmut Schmidt mens politiet i lille Erftstadt venter på at Vest-Tysklands øverste politimyndighet skal reagere og sende inn stormtroppen Grenzschutzgruppe 9, bedre kjent som GSG 9, mot leilighet 104 i Zum Renngraben 8.

VENSTRE-TERRORISTER. På slutten av 1960-tallet protesterer studenter i Vest-Europa og USA mot amerikanernes krigføring i Vietnam og annen vestlig undertrykkelse. I en rekke land møtes de av politikøller, og i Vest-Tyskland er myndighetenes maktbruk spesielt brutal. Det toppe seg under sjahan av Irans besøk i Vest-Berlin. Under demonstrasjonene mot den amerikanskstøttede sjahan blir studenten Benno Ohnesorg drept av et skudd i hodet avfyrt på kloss hold av en politimann.

Enkelte i studentbevegelsen mener dette legitimerer «vold mot ting», og brannbomber kastes mot varehus.

Andreas Baader og Ulrike Meinhof går sammen med flere andre under jorden og får militær opplæring hos palestinerne. Da de kommer tilbake, er også vold mot samfunnstopper og politifolk en del av aksjonsformene. Gruppen, som går under navnet Baader-Meinhof, men selv kaller seg Rote Armee Fraktion (RAF), gjennomfører en rekke terroraksjoner, som ender med at både Baader, Meinhof og flere av de andre lederne blir plassert i sikkerhetsfengselet Stammheim i Stuttgart med livstidsdommer.

Stefan Aust har fulgt terroristene tett gjennom et langt journalistisk liv og kommer nå med en oppdatert versjon av sin bok *Baader-Meinhof. Historien om Røde Armé Fraksjon* på Schibsted Forlag. Han forteller at hans syn på RAF og myndighetenes håndtering av terroren ikke er vesentlig endret. Men noe er blitt tydeligere. Særlig hvor katastrofalt det statlige etterforskningsapparatet sviktet når Schleyer ikke ble befridd.

«DEN TYSKE HØSTEN». I 1977 bestemmer RAF at de skal forsøke å få satt fri fangene i Stammheim gjennom en gisselaksjon. Målet er Hanns

Martin Schleyer. Foruten vervene som leder for det vesttyske industriforbundet og arbeidsgiverforeningen sitter han i styret i Daimler-Benz. Flere samfunnstopper er drept av RAF-terrorister, og Schleyer peker seg ut som et typisk RAF-mål. Høsten 1977 følges han derfor overalt av politivakter.

Mandag 5. september er ikke noe unntak. Schleyer sitter i baksetet på Mercedesen som skal bringe ham hjem fra kontoret i Köln. Bak rattet sitter hans sjåfør, og de følges av en sivil politibil med tre mann. Plutselig skyver en person en barnevogn rett ut i gaten foran Schleyers bil. Sjåføren bremses så kraftig at politibilen smeller inn i Mercedesen. Så starter den voldsomme skytingen. En av terroristene hopper opp på panseret på politibilen med et automatvåpen og tømmer hele magasinet. Alle de tre politimennene, og Schleyers sjåfør, blir drept.

Da det blir stille, roper en av terroristene: «Det har gått galt, de er alle døde.» Flere tenker det samme: Ingen har kunnet komme levende fra kule-regnet, og de løper mot fluktbilen. Men da de skal kjøre, kommer to av

En av terroristene hopper opp på politibilen og tømmer hele magasinet

terroristene etter, slepende på Schleyer, som merkelig nok er uskadet.

De kjører ham til Zum Renngraben 8. Den brutale kidnappingen er førstesidestoff over hele verden, og startskuddet går for den største konsentrerte spaningsaksjonen i vesttysk historie, under direkte ledelse av forbundsstatens kriminalpolitisenral. Delstatspolitiet skal ikke gå til aksjon uten ordre derfra. En beslutning som skal vise seg å være skjebnesvanger.

FINNER SKJULESTEDET. Målet for politiets undersøkelser er klar: Mistenkelige leietagere i høyhus med kjellergarasje i nærheten av motorveiene i Köln-området. Zum Renngraben 8 er en av adressene som straks peker seg ut. Og på spørsmål om mistenkelige leietagere kommer utleieren raskt på at det var en kvinne som hadde betalt 800 DM kontant i forskudd for leilighet 104 fra en veske som inneholdt betydelig mer penger. «Svært uvanlig», slår utleieren fast.

Det er kjent at terroristene sitter på store kontantbeløp etter de mange bankranene, og overbetjent Ferdinand Schmitt er i fyr og flamme da han kommer tilbake til politista-

sjonen. Dette er et hett spor. Navnet på leietageren sendes til sentrale politimyndigheter, som ikke sjekker det. Hadde det blitt gjort, ville det vist seg at det var mye her som ikke stemte. Adressen leieboeren hevdet hun skulle flytte fra, fantes ikke. Minst fire ganger var det, under forskjellige påskudd, søkt om nye ID-papirer på navnet. I ettertid viste det seg også at politiets sentrale datamaskin avslørte flere tilknytningspunkter mellom navnet og RAF.

De lokale politimennene er klippefaste i troen på at de har funnet skjulestedet, skriver Stefan Aust i sin bok. Han forteller at den lokale politisjefen Breithaupt selv står utenfor døren til leilighet 104. Han ringer på og lytter, men hører ikke et pip. Innenfor er Schleyer alene med bare én av kidnapperne, som spenner maskinpistol og gir fangen klar beskjed om å være helt stille.

«Jeg var så langt fra Schleyer,» sa Breithaupt senere mens han viste avstanden med hendene. Overbetjent Ferdinand Schmitt, som fant frem til leiligheten, er så frustrert at han sier til sin sjef: «Nå marsjerer jeg rett inn.» Men Breithaupt gjør det klart at de må

1 GISSEL: Leder i industriforbundet og arbeidsgiverforeningen, Hanns Martin Schleyer.

2 HARDT SKADET: Souhaila Andrawes var den eneste av kaprerne som overlevde. I dag bor hun i Norge.

3 MYRDET: Flykaptein Jürgen Schumann i det kaprede flyet dagen før han ble drept.

4 LIKFUNN: Hanns Martin Schleyer ble funnet i bagasjerommet på denne Audien i Frankrike.

vente på ordre fra det statlige politiet. Da de ikke får noe svar på hvordan det går med oppfølgingen av deres hete spor, tenker de at GSG 9 kanskje forbereder en aksjon mot leiligheten, i største hemmelighet. Men ingenting skjer, og etter ti dager flyttes Schleyer. Da er det for sent.

FLYKAPRING. Det pågår en intens dragkamp mellom terroristene og myndighetene om å utveksle Schleyer med RAF-lederne i Stammheim. Men alt er fastlåst. Det er da palestinerne tilbyr seg å bistå de tyske terroristene.

Om bord i Lufthansa-flyet «Landshut» på vei fra Mallorca til Frankfurt 13. oktober er sjefflyvertinne Hannelore Piegler i ferd med å servere mat til passasjerene på første klasse, da hun plutselig hører høye stemmer og hese brøl fra turistklassen. Idet hun drar forhenget til side for å sjekke hva som foregår, får hun et knyttneveslag som slenger henne mot kabindøren. To menn løper forbi henne, river opp døren til cockpiten og drar annepiloten ut av setet. Marerittet har startet for de 86 passasjerene på vei hjem fra badeferie og deres mannskap i Boeng 737-maskinen.

Først trues kaptein Jürgen Schumann til å lande i Roma. Den vest-tyske innenriksministeren ber sin italienske kollega om at dekkene på flyet blir skutt i stykker så det ikke kommer seg videre. Men de italienske myndighetene har den stikk motsatte målsetningen: Å få «Landshut», kaprerne og gisler vekk fra italiensk jord så fort som mulig. Det lykkes.

Sånn fortsetter ferden. Ingen land ønsker kapringsproblemet på sin jord. Og kaprerne vet at et frigivelsesforsøk trenger tid til planlegging. Derfor truer de mannskapet videre fra flyplass til flyplass med GSG 9-styrken i hælene.

«Landshut» er nede på Kypros, i Bahrain og Dubai. På ørkenflyplassene kommer varmen i kabinen opp i 50-60 grader. Flyvertinnene sleper bevisstløse passasjerer bort til de åpne dørene. I Aden må pilotene sette ned flyet i sanden ved siden av

Røde Armé Fraksjon (RAF)

- ☒ **1968:** Andreas Baader og tre andre setter fyr på to varehus i Frankfurt og pågripes kort tid senere.
- ☒ **1970:** Journalisten Ulrike Meinhof bidrar til at Andreas Baader flykter i en væpnet aksjon, der en person blir alvorlig skadet.
- ☒ **1970-1972:** Gruppen går under jorden, får våpentrening av palestinske PFLP i Jordan og gjennomfører en rekke bankran og bombeangrep. Flere mennesker blir drept.
- ☒ **1972:** Baader og fire andre terrorister pågripes og dømmes senere til livsvarig fengsel.
- ☒ **1975:** Terrorister okkuperer den tyske ambassaden i Stockholm og krever at 26 fengslede RAF-medlemmer settes fri. To gisler og to gisseltagere blir drept.
- ☒ **1976:** Ulrike Meinhof henger seg i fengselet.
- ☒ **1977:** «Den tyske høsten». Arbeidsgiverpresidenten Hanns Martin Schleyer kidnappes og drepes, Lufthansa-flyet «Landshut» på vei fra Mallorca til Frankfurt kapres. Andreas Baader og to andre RAF-ledere begår selvmord i fengselet.
- ☒ **1985-1989:** RAF gjennomfører flere attentater mot næringslivsledere.
- ☒ **1989:** Berlinmuren faller. RAF mister sine tilfluktssteder i Øst-Tyskland. En rekke arrestasjoner i årene som følger.
- ☒ **1998:** RAF erklærer at organisasjonen er oppløst.

Han tvinger kapteinen ned på kne i midtgangen og skyter ham

rullebanen, som er blokkert med panserbiler for å hindre landing.

Da kapteinen kommer om bord igjen etter å ha vært ute og sjekket om understellet er skadet, mener lederen for kaprerne han har vært mistenkelig lenge borte. Han tvinger Jürgen Schumann til å gå ned på kne i midtgangen og skyter ham i hodet foran øynene på passasjerene.

Flyet tar av med den døde kapteinen stuet stående i et skap, og lander i Mogadishu i Somalia. Der, 18. oktober, stormer GSG 9 flyet. Ingen gisler blir alvorlig skadet, men tre av kaprerne blir drept i skuddvekslingen. Den fjerde, Souhaila Andrawes, som senere bosetter seg i Norge, skades alvorlig.

PISTOLER PÅ CELLENE. Da nyheten når Stammheim-fengselet, tar fangene der sitt eget liv i en koordinert aksjon. De har fått smuglet inn to pistoler og har hatt løpende kontakt med hverandre gjennom et telefonsystem

de har etablert mellom cellene.

Denne utrolige sikkerhetssvikten har gitt næring til spekulasjonene om at det slett ikke var selvmord. Men Stefan Aust mener alt tyder på at fangene tok sitt eget liv. Dette er blitt enda mer tydelig nå, fordi mer er kommet frem om hvordan RAF reagerte på dødsfallene. Den interne diskusjonen blant terroristlederne, som disse dramatiske dagene hadde tatt tilflukt i Bagdad, viser at de var fullt klar over at det var selvmord, før de gikk ut og ga næring til ryktene om at fangene var drept av sine voktere.

19. oktober 1977 blir Hanns Martin Schleyer funnet død i bagasjerommet på en Audi i Mulhouse i Frankrike ved grensen til Vest-Tyskland. Han er drept med tre skudd gjennom hodet etter å ha vært holdt fanget i 44 dager. ☒

lars.kluge@aftenposten.no